

Оскільки Українська євроінтеграція залежить від усіх країн-членів, то важливим є налагодження відносин з кожною. Вагомих причин двосторонніх стосунків з Європою більш ніж достатньо, починаючи від реального забезпечення безпеки на рівні європейського регіону до майбутнього спільного економічного розвитку. Уся ця співпраця досить складна і фактично об'єднує тільки одне питання – безпеки та миру, яке було, є і буде актуальним повсякчас для усього світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власюк О. С. Актуальні проблеми співробітництва України та ЄС/ О. С. Власюк, В. С. Крисаченко, М. Т. Степико // Український соціум. – К.: Знання України, 2005. – С. 779–783.
2. Електоральні та суспільні настрої населення [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : Соціологічна група «РЕЙТИНГ», 2008–2015. – Режим доступу: <http://ratinggroup.ua/>.
3. Україна і Європейський Союз [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Тернопіль : ТДМУ ім. І. Я. Горбачевського, 2012. – Режим доступу: http://old.tdmu.edu.ua/ukr/relation/Nato_info/Nato.htm.
4. Федуняк С. Г. Перспективи позаблоковості України у контексті сучасних тенденцій у сфері безпеки / С. Г. Федуняк // Актуальні проблеми міжнародних відносин – № 111. – С. 32 – 36.
5. Гайдуків Л. Річ, на якій економити не можна / Л. Гайдуків, С. Терешко // Політика і час. – 2005. - № 7. – С. 14–28.
6. Мартинов А. Ю. Співдружність незалежних держав / А. Ю. Мартинов // Енциклопедія історії України у 10 томах / за ред. В. А. Смолій – К.: Наукова думка, 2012. – Т. 9. – 750 с.
7. Парахонський Б. Роль ОБСЄ у формуванні Європейського середовища безпеки / Б. Парахонський, Г. Яворська // Стратегічні пріоритети. – 2013. – № 3. – С. 109 – 114.
8. Мартинов А. Ю. Хартія про особливе партнерство / А. Ю. Мартинов, редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. // Енциклопедія історії України у 10 томах. – К. : Наукова думка, 2013. – Т. 10; Т–Я. – 361 с.
9. Чикаленко Л. Д. Зовнішня політика України: Підручник для студентів ВНЗ / Л. Д. Чикаленко. – Київ, 2006. – 464 с.

Петрущак Л.

Науковий керівник – проф. Алексієвець Л. М.

ПОЛІТИКА МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Потреба нової національної політики щодо політичних, трудових чи інших іммігрантів у 70-х роках минулого століття викликала впровадження нової політики мультикультуралізму, яка передбачала повну їх інтеграцію у суспільство держави, що їх прийняла. Однак, наслідки такої прогресивної політики і досі викликають неоднозначні погляди для світу і для будь-якої конкретно взятої держави.

Метою статті є висвітлення власної думки про мультикультуралізм та спроба особистих пошуків для розв'язання складної задачі, яка постає у все глобальніших масштабах не лише у високорозвинутих державах, а й в Україні. Однак, незважаючи на якому рівні політичного розвитку не знаходилася б наша держава, питання іммігрантів навіть на сьогоднішній час стукає у наші двері: як стверджує авторитетний історик Василь Ткаченко, Україна є четвертою у світі за їх притоком [1, с. 8]. Тому, уже зараз необхідно впроваджувати національну стратегію, пов'язану із міграційними процесами, щоб не опинитися на роздоріжжі із розумінням того, що безпека держави знаходиться під загрозою від “неідентичних національно” її громадян. Цьому питанню присвячено праці багатьох вчених, зокрема, українських: В. Ткаченка, Л. Горбунова, Н. Висоцької, І. Предборської, Т. Сенюшкіна, С. Дрожжина та ін.

“Ідентичність”, “глобалізація” та “мультикультуралізм” – це три терміни, які визначають подальший напрям розвитку людської цивілізації. Ці поняття мають спільні точки дотику, і водночас, є настільки різними, що можуть заперечувати постулати один одного. Попри це все вони і досі є тими факторами, котрі дозволяють утримувати різні тенденції в рівновазі. Однак, коли порушується ця рівновага, то система починає виходити із ладу, і така держава починає впливати на суспільні чи державні процеси в світі. Ідентичність – це те, що визначає окремішність певної спільноти, деяку її особливість, вона визначає її культуру, межі. Національна ж ідентичність як частина цього поняття починає втрачати свою важливість у високорозвинутих країнах, оскільки на зміну їй приходить поняття ширше – громадянської ідентичності, яка помітно стирає межі між усіма попередніми ідентичностями і створює дещо нове, котре немає кордонів. І цьому допомагає глобалізація, яка визначає рух уперед, нові можливості для створення і розвитку чогось нового, і водночас, провокує до консолідації ті локальні групи, ідентичність яких є досить сильною. Здобутком і одночасною жертвою цих процесів є людина інформаційної епохи, поверхова за своєю суттю, яка прогресує у невідомому напрямку, руйнуючи попередні досягнення. Quo vadis, Європо?

Вимушені чи добровільні мігранти стали розв'язанням соціальних та економічних проблем перших десятиліть повоєнної Європи. Передбачалося, що широко розрекламована політика мультикультуралізму, здатна забезпечити інтеграцію інокультурних груп в будь-яке національне співтовариство [2, с. 135–165]. Однак, ніяка політика не може бути успішно проваджена, не маючи достатніх методично пророблених основ. Відбулася зустріч різних цивілізаційних та культурних ідентичностей, певний шок, який до сьогоднішнього дня переживають європейці. Замість політичного

врегулювання ситуації із мігрантами було взято за основу принцип споглядання та толерантності. Ідеологічною основою мультикультуралізму є збереження культурної та релігійної ідентичності іммігрантів із одночасною їх інтеграцією у громадянське суспільство держави. Але проблема є значно серйознішою. У країні із ідентичностями, в основі яких лежить християнство лише поверхово інтегруються іммігранти, переважно, мусульманського віровизнання. Вони продовжують сповідувати власні культурні цінності, консолідуючись у відокремлені спільноти, де не діють закони країни. Саме релігія є фактором, який визначає ідентичність мусульман, які, приймаючи допомогу від держави, недоторканість їхніх прав, релігійну толерантність, починають поводитися не як гості, а як господарі в країні, яка на їхню думку, їм “винна”.

Відокремлення від традиційних суспільств Європи і створення власних спільнот створює ненависть до чужого і породжує прояви радикальних форм ісламу, наслідками яких є, зокрема, теракти на континенті. Також неабияку загрозу становлять іммігранти без правового статусу, які, не знаючи законів та державних мов, часто стають членами кримінальних угруповань із розповсюдження наркотиків і т.п. Така поведінка “довічних гостей” сприяє тенденції, яка призводить до радикалізації європейського суспільства, яке починає усвідомлювати, що воно опинилося під загрозою існування як традиційне. Практика останніх виборів у країнах ЄС свідчить про зростання популярності політичних партій із націоналістичним спрямуванням, які вдало користуються гаслами про обмеження міграції та зміцнення ідентичності кожної нації.

“Класичні суспільства пройшли шлях від держави до нації або від нації до держави” [3, с. 27]. Раніше вважалося, що громадянство ідентифікувало національну приналежність людини, однак, не кожен німець, хто народився в Німеччині. Намагаючись виділити себе як окрему соціальну групу, турки в Німеччині створили мовний суржик, який складався із суміші німецької та турецької мов із спрощеною граматиною, неправильними наголосами. Сьогоднішня радикально налаштована турецька молодь називаючи себе канаками, часто несвідомо, визнає себе аутсайдером суспільства [4, с. 125]. У порівнянні із країнами американського континенту, провал мультикультуралізму в Європі полягає у збереженні ідентичності мігрантів у період їх тимчасового перебування в Європі. Це означає, що країни не бажають асимілювати мігрантів, а повернути їх на історичну батьківщину [5, с. 72]. Тоді, коли європейці сподіваються на повернення мігрантів, відбувається проникнення декларативно рівних і водночас різних за рівнем розвитку, культур, що призводить до руйнування традиційної національної культури. Можливо, створена “нова” культура може стати тим рушієм, який призведе до розвалу держави у класичному розумінні.

Будь-яка країна об’єднує не лише титульну націю, а й представників інших національних меншин. У багатонаціональному суспільстві повинні функціонувати процеси, які допомагають мирно взаємодіяти представникам різних національностей. За даними всеукраїнського перепису населення 2001 року в Україні нараховується близько 130 національностей, що становить 22,2% від усього населення [6]. Проблеми соціально-економічного характеру зумовлюють щораз інтенсивніші міграційні рухи: у 2012 році українці стали п’ятими в списку жителів ЄС, до червня 2012 3,4% населення України (1,2 млн осіб) працювали або шукали роботу за кордоном [7, с. 4].

Практика показує, що українці, які виїжджають за океан на постійне місце проживання, входять до групи осіб, віком до 30 р. із переважно вищою освітою, а це означає, що наша держава втрачає значний ресурс – не лише інтелектуальний, а й демографічний, що є одним із чинників старіння нації. Тоді, коли українці невпинно збільшують чи не найчисленнішу діаспору в світі, Україну починають населяти іммігранти із менш розвинутих держав. Станом на 2010 рік, 198325 осіб перебували на обліку в органах внутрішніх справ як іноземці, 5,3 млн осіб від усього населення держави народилися не на території України, через внутрішню міграцію ще у СРСР [8, с. 3]. Внаслідок бойових дій на Сході країни кількість іммігрантів дещо зменшилася.

Приблизно 80% іммігрантів є громадянами пострадянських держав, понад половина із них отримала дозволи на тимчасове перебування на території нашої країни на підставі близьких родинних зв’язків. Незважаючи на процеси і надалі, держава потребує чіткої стратегії щодо іммігрантів. По суті, практична політологія не може запропонувати іншого варіанту крім мультикультуралізму, однак, він повинен враховувати особливості України. Це завдання ускладнюється пошуком національної ідентичності та проблемою “постачання” трудових мігрантів. Щодо національної ідентичності, то воєнні дії на Сході нашої держави в деякій мірі, сприяють швидшому її виробленню, усвідомленню українцями того, що вони є носіями високої культури та багатовікових традицій. Маючи сформовану ідентичність, українці менше піддаватимуться асиміляційним впливам з боку представників інших національностей, тоді не буде підстав до побоювань щодо зміни релігійної свідомості та потенційно можливого впливу ісламу зі сторони іммігрантів із арабських країн.

Авторка вважає, що теперішній час можна вдало використати у питанні методологічної розробки політики мультикультуралізму. Виходячи з цього, доцільно звернути увагу на деякі питання: варто ускладнити процедуру отримання дозволів на право тимчасового перебування, яка повинна включати в себе і обов’язкове вивчення державної мови та законодавства. Щодо осіб, які мають намір отримати

громадянство, то держава повинна сприяти інтеграції їх у громадянське суспільство та вести асиміляторську політику, також повинен вестися контроль за діяльністю іноземців.

Наведені вище факти й міркування дозволяють оцінити політику мультикультуралізму як неоднозначну, оскільки у багатьох країнах вона була застосована по-різному. Не зайвим буде також нагадати і те, що альтернативи мультикультуралізму ще не створено, тому, користуючись як позитивним, так і негативним досвідом, Україна може створити власний шлях, який враховуватиме не лише соціально-економічні чи релігійні чинники, а й історичний шлях становлення держави і державної влади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ткаченко В. Страсті по ідентичності: критика історичного досвіду / Василь Ткаченко // Україна – Європа – Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини – 2012. – № 9. – С. 261–283.
2. Куропятник А. И. Иммиграция и национальное общество: Франция / А. И. Куропятник // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2005. – Т. VII. – № 4. – С. 137–165.
3. Ляпіна Л. А. Мультикультуралізм як визнання: соціологічна концепція Чарльза Тейлора / Л. А. Ляпіна // Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Соціологія і політичні науки – 2015. – Т. 20. – № 2 (23) – С. 26–33.
4. Трохименко О. Політика мультикультуралізму в громадській думці сучасної Німеччини / Олександра Трохименко // Етнічна історія народів Європи – 2014. – № 43. – С. 122–129.
5. Халілова – Чуваєва Ю. О. Європейська політика мультикультуралізму і криза національної ідентичності: політичний аспект / Ю. О. Халілова – Чуваєва, І. В. Бубнов // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган – Барановського. Серія: Гуманітарні науки – 2013. – № 2 (58). – С. 66–77.
6. Всеукраїнський перепис населення [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України. – Режим доступу: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/>
7. Міграція в Україні: цифри і факти / [авт. передмови М. Профазі] / Міжнародна організація з міграції [Електронний ресурс] – 2013. – № 2. – С. 1–16 – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/ukr_ff_f.pdf
8. Міграція в Україні: цифри і факти / [авт. передмови М. Профазі] / Міжнародна організація з міграції [Електронний ресурс] – 2011. – С. 1–7. – Режим доступу: http://iom.org.ua/pdf/Facts&Figures_b5_ua_f.pdf

Луковицький Д.

Науковий керівник – проф. Алексієвець Л. М.

РЕЛІГІЯ ТА МІФОЛОГІЯ СЛОВ'ЯН: ВІД ЯЗИЧНИЦТВА ДО ХРИСТІАНСТВА

Сучасні тенденції проведення історичних досліджень передбачають розгляд питань духовного життя людей, яке є вирішальним у прийнятті важливих для майбутнього рішень – вони мають, щонайменш, не суперечити релігії та особистим поглядам на життя людини. Таким чином, окреслений дискурс популяризується – при проведенні біографічних досліджень значну увагу приділяють дитинству та особистому життю людини, при історико-соціологічних дослідженнях – ідеології держави та релігії. Ці питання стають настільки значимими, що на них акцентують увагу науковці. Зокрема, досліджуються слов'янські релігії та міфологія – питання вірувань, обрядів, міфологічних поглядів. Адже у слов'ян були власні, характерні уявлення про цей світ до 988 року, коли Володимир Великий приніс нову релігію – християнство. Після зміни релігії на державному рівні попередні релігії та міфологія зникли. Але чи залишили вони слід по собі? Якщо так, то яким він є за масштабами та якими є його особливості? Це складні та важливі питання у розумінні сучасного становища, зокрема, східних слов'ян. Отже, метою пропонованої статті є вирішення таких завдань: означення слов'янського язичництва до кінця X сторіччя, його масштабів та впливу, визначення реакції слов'ян на зміну релігії 988 року, з'ясування подальшої ролі слов'янського язичництва та його впливів на східних слов'ян.

Говорячи про такі два поняття як «релігія» та «міфологія», потрібно зауважити, що ототожнювати їх неправильно. Релігія – це система поглядів щодо надприродних персоніфікованих чи не персоніфікованих сил, які здатні впливати на Всесвіт, зокрема й на людей [1, с. 8–9]. Міфологія – сукупність ненаукових пояснень явищ та подій цього світу [2, с. 7–12]. Отже, ці два поняття різняться й розглядати їх в історії країн та народів варто окремо. Але у слов'янському язичництві релігія та міфологія сильно переплетені – уявити їх окремо в цьому випадку неможливо. Тож, у статті розглядаємо суміжно.

Слов'янська міфологія сягає давніх часів – перші міфологічні уявлення, які, очевидно, передували слов'янському язичництву, сягають другого тисячоліття до нашої ери – ці вірування особливо не виділялись із загальної тогочасної системи землеробських культів [3, с. 23–25]. На основі археологічних даних можна визначити, що основним був анімізм, у якому жива і нежива природа представлена добрими та злими духами. Тобто, ще з тих часів помітним є зв'язок слов'ян з природою.

Надалі на формування релігії та міфології впливали кельти [3, с. 30–32]. Зокрема, на заході тогочасної території розселення слов'ян починається будівництво культових споруд. Вплив кельтів був досить великим, на що вказують власні назви слов'янських богів, які є схожими з кельтськими. Як приклад, Дагда-Дажбог.

Іранські племена так само впливали на слов'янське світобачення. На основі даних з лінгвістики, вчені припускають, що були запозичені такі боги як «Хорс», «Сімаргл» [1, с. 355–356].